

הרב אליהו אחרר

אישות בימי הקסאמים בשדרות (תשס"ז)¹

שאלה:

האם קיים איסור תשמיש המיטה, בימים קשים אלו לאחינו יושבי עוטף עזה? השאלה נשאלה גם בימי מלחמת לבנון השנייה, בה נפלו חיילים רבים הי"ד בשדה הקרב, ופצועים רבים הן מתושבי הצפון והן חיילים במלחמה אושפזו בבתי החולים; ובעצם שאלה זאת קיימת בכל שעה שקיים מצב של מלחמה בארץ, בין אם המלחמה מוצהרת ובין אם לא: האם חל על זמן כזה הדין של איסור תשמיש בשעת צרה?

תשובת הרב אליהו אחרר:

מקור הדין שאסור לשמש מיטתו בשני רעבון, חוץ מלחשוכי בנים, נמצא במס' תענית י"א, א. ובתוס' ד"ה אסור הקשו שהרי יוכבד נולדה בין החומות, ואותו העת עת רעב היתה! ומתמצים: 'ויש לומר דלכו"ע לא הוי אסור אלא למי שרוצה לנהוג עצמו בחסידות'. עכ"ל. מפשטות דברי התוס' נראה שהאיסור שנאמר בגמ' בזה מכוון רק למי שרוצה לנהוג במנהג חסידות (ויעויין במהרש"א שם).

אבל מדברי הרמב"ם בהל' תענית פ"ג ה"ח משמע שפוסק שזהו איסור ממש, וז"ל: 'וכל מי שקיים פריה ורביה אסור לו לשמש מיטתו בשני רעבון'. ומלשונו משמע שהאיסור הוא מדינא, ולכל אדם שקיים כבר פו"ר. וכך קבעו להלכה הטור באו"ח סי' רמ וסי' תקעד, והשו"ע בסי' רמ סע' יב וסי' תקעד סע' ד. והב"ח על הטור שם ניסה לפרש גם את דברי התוס' שכוונתם למידת חסידות רק כשעוד לא קיים פו"ר, אבל כשכבר קיים גם לדעת התוס' יש בזה איסור מדינא עיי"ש, ויוצא מדבריו שממידת חסידות יש מקום לאיסור אפילו כשלא קיים פו"ר, יעו"ש.

בשו"ע או"ח סי' רמ כתב היתר רק לחשוכי בנים, וכך כתב גם באה"ע סי' כה סע' ו. אבל באו"ח סי' תקעד מוסיף על זה גם תנאי שיהיה זה ליל טבילה, בלשון: 'חוץ מליל טבילה ולחשוכי בנים מותר'. ונראה ברור שאין כוונתו לצמצם את ההיתר ולומר שגם לחשוכי בנים מותר רק בליל טבילה (אולי מפני שאשה מתעברת לפי חז"ל דווקא סמוך לטבילתה), ותרתי בעינן

1. בהמשך למאמרו של הרב כרמיאל כהן "בטרם תבוא שנת הרעב", המעין טבת תשס"ז (מז, ב) עמ' 57 ואילך.

– חשוכי בנים וליל טבילה, אלא שהכוונה לרבות בליל טבילה שמתור אפילו למי שכבר קיים פו"ר, ואילו לחשוכי בנים מותר אפילו שלא בליל טבילה. וכך מפורש בב"י סי' תקעד, שמסתפק בדבר זה בכוננת דברי הירושלמי שמשם נלמד עניין זה, והכריע שכוונת הירושלמי שחשוכי בנים צריכים לשמש תמיד עד שידעו שנשותיהם מעוברות, ומוסף על כך ליל טבילה לכל אדם אע"פ שהיא שנת רעבון. וע"ע בשו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן כא שהאריך לבאר דברי האחרונים בזה.

וראה בספר שו"ת משפטים ישרים (בירדוגו, סימן פ) שדן על סוגי רעב ועל שיעור 'שני הרעבון' שבסוגיית הגמ' בתענית, ובסוף דבריו כתב וז"ל: 'ובאיסור תשמיש לא שמענו לאחד שפרסם להמון העם, כמדומה שסומכים עמ"ש התו' במס' תענית דמידת חסידות בעלמא היא, והביא זה רמ"ה, יעו"ש. ומ"מ בעל נפש יחמיר לעצמו. ונראה דאם יצרו גובר עליו הרבה מאד, וחושש מעון חמור יותר, מותר לשמש פעם אחת בחודש, דהא כתבו הפוסקים שליל טבילה שרי, וכי דייקת היינו פעם בחודש. ואף שאין זה פשוט כל כך, מ"מ בשעת הדחק יש לסמוך ע"ז. עכ"ל. ראשית, חזינן שגם הוא פירש את דברי התוס' שלא כב"ח הנ"ל. אכן סיים וכתב שבעל נפש יחמיר לעצמו, ואם יצרו גובר עליו הרבה מותר לשמש פעם אחת בחודש וכו', הרי שלדעתו יש איסור והגבלה לשמש בעת רעבון ע"פ האמור.

ומפורש בדברי הרמ"א באו"ח סי' רמ סע' יב שלא רק על שני רעבון גזרו, אלא ה"ה בשאר צרות שהם כרעבון².

ולכן נראה לענ"ד שכעת, שבכל יום כמעט נפגעים בתים ונפצעים ואף נהרגים תושבים, ואין נראה כרגע פתרון לבעיה, יש מקום לדון את המצב כשעת צרה לישראל. ויוצא א"כ (לדברי הפוסקים הנ"ל) שבעל נפש שיש לו בנים יש לו להחמיר (בפרט לדעת מרן השו"ע כנ"ל) שלא לשמש מיטתו אלא בליל טבילה, או בחשש לעבירה וכיוצא בזה. וצ"ע.

מקור: אסיא פא-פב עמ' 50-51 (2008).

2. ובספר ערוך השולחן אורח חיים סימן תקעד סעיף ד כתב וז"ל: "ואל ישמש מיטתו בשני רעבון חוץ מליל טבילה, ומי שאין לו בנים ולא קיים עדיין פריה ורביה מותר. וי"א דדין זה אינו מדינא אלא ממדת חסידות [תוס' י"א. ד"ה אסור], ולכן אם יכול לבוא לידי עבירה ישמש. **האידינא אינו מצוי שני רעבון**". עכ"ל. וקשה לי, מהיכן הסיק בעל ערוה"ש שבימינו שני רעבון אינן מצויות, והרי מה שאמרו חז"ל בתענית שאסור לשמש מיטתו בשני רעבון הוא מפני הצער המצוי בעולם, וזה שייך גם בזה"ז כנ"ל! ויתירה מכך, שהגאון בעל ערוך השולחן עצמו כתב לעיל סימן רמ סעיף יז איפכא: "ואמרו שם בירושלמי [פ"א הל' ר] דה"ה בשאר צרות שהם כרעבון" וכו', הרי ששאר צרות גם בזה"ז הן כרעבון, וכמו שפסקו הרמ"א וכל הפוסקים, ראה מ"ב שם! וצ"ע.